

Een te laat Berouwy

door

QUIRINA

NIJKERK-G.F. CALLENBACH

Een te laat berouw

DOOR

QUIRINA

NIJKERK — G. F. CALLENBACH

DE OUDE KEIENKLOPPER.

»Klop, klop! kets, kets!»

De splinters vlogen van de keien op den weg onder het eentonig geklop van den hamer des steenenkloppers, en terwijl oude Peter ze in menigte zag vliegen, neuriede of floot hij de wijs van een of ander lied, dat hij in zijne jeugd gezongen had; want hij was ook eens jong geweest en vroolijk, al zou niemand in den stemmigen, in zich zelve gekeerden man den opgeruimden Peter Carter van vóór veertig jaar hebben herkend. Toch zou men hem onrecht hebben aangedaan, als men hem blijmoedigheid had ontzegd. De rustige trek op het verweerde gelaat, de glimlach, die nu en dan om zijn lippen speelde, gaf geen zwaarmoedigheid, maar stille berusting en overgave te lezen. En zoo was het ook bij ouden Peter. Nu en dan blikte hij opwaarts en fluisterde:

»Wellicht slechts weinig' uren,
Dan zijn wij eeuwig thuis.»

»Thuis — bij den Heer — bij mijne Jane — bij zoo velen! Och, och! wat zijn er mij velen vóórgegaan, en ik nader de zeventig . . . . Laat mij eens bedenken. Hoe lang ben ik nu al hier? Wel, het zal juist tien jaar worden . . . . reeds elf jaar geleden verliet ik de oude plaats, en in al die jaren heb ik mijn Philip nooit gezien! Zou hij nooit naar mij gezocht, nooit navraag naar mij gedaan hebben? O, mijn jongen! je hebt het vèr gebracht in de wereld, veel verder dan je oude vader, maar je hebt een grooten misstap gedaan door je voor je eigen vleesch en bloed te schamen! Je moest eens weten, hoe lief wij je hadden, je moeder en ik . . . . Zou hij nog eens terugkomen? Jane geloofde het vast, maar zij heeft het niet beleefd . . . . Och! het is maar goed, dat ik haren raad gevolgd heb en de oude plaats heb verlaten.» Tot zóóver de alleenspraak van den ouden man, die ons iets van zijn verleden doet gissen. Dat verleden was echter voor allen, die in zijne omgeving leefden, verborgen. Tien jaar geleden was hij onverwacht in het dorp verschenen en had een klein huisje betrokken. Tien jaren lang had men hem aan de wegen zien arbeiden; oogenschijnlijk zonder een enkelen vriend op de wereld leefde hij — eenzaam en in zichzelf gekeerd — behoedzaam allen omgang vermijgend. Onvriendelijk was hij niet, eerder het tegendeel, en als men zijne hulp inriep, was hij blijde iemand een dienst te kunnen bewijzen; maar als hij voor nieuwsgierige vragen begon te vreezen, kroop hij in zijn schulp en men behoefde niet te denken iets uit hem te zullen krijgen.

Het dorp, waar hij nu woonde, lag in het midden der moerasgronden van het Graafschap Devonshire, en bezat — behalve eene mooie kerk en een watermolen — een schilderachtig dal. Dit dal — waardoor eene heldere beek vloeide, die door zeldzaam schoone varens omzoomd was — was het lievelingsplekje van schilders en toeristen. Peters huisje stond bijna aan den ingang van het dal, en dikwijls begaf de oude man zich — na volbrachten arbeid — daarheen om zijn pijpje te rooken, en zich in herinneringen aan het verleden te verdiepen. Niemand zou u hebben kunnen zeggen of hij ooit getrouwd was geweest, maar *zeker* is het, dat men nooit eene vrouw zijne woning had zien binnegaan. De oude man deed al het huiswerk zelf, kookte zijn eigen potje, en scheen aan niemands hulp behoefte te hebben.

De éénige levende wezens, met welke hij omgang had, waren de wilde vogels, die zich in menigte rondom zijn huisje verzamelden, en zóó tam waren geworden, dat zij onbevreesd op zijn hoofd, zijne armen en zijn schouders gingen zitten, ja zelfs het voeder uit zijn mond wegpikten, als zij hongerig waren. Zoo leefde hij eenzaam, onbekend voort, en wat de bureu niet van zijn verleden wisten, willen wij thans eens verhalen.

VOOR VEERTIG JAREN.

Ja, het was nu ruim veertig jaren vóór het hierboven verhaalde, dat Peter Carter met zijne jonge vrouw Jane Gardner een lief huisje bij Londen betrok. Hij was een jonge, knappe metselaar, en hij en zijn vrouwtje hadden beiden hunne opvoeding in een weeshuis ontvangen, daar beider ouders vroeg gestorven waren. Dáár hadden zij elkander leeren kennen en liefgekegen, en toen Peter zijne jonge vrouw de nette woning binnenleidde, was er zeker nergens in den omtrek gelukkiger paar te vinden. Peter had goed zijn brood, want hij was knap in zijn vak en ijverig in het volbrengen van zijn werk. Een jaar na hun huwelijk werd hun een zoontje geboren, dat Philip werd genoemd naar den vroeg gestorven vader van Peter, en de gelukkige ouders waren — om zoo te zeggen — den koning te rijk.

Als wij er nu nog mogen bijvoegen dat Peter en Jane beiden — van hunne vroege jeugd af — den Heer hadden leeren kennen en liefhebben; dat Hij het was, Dien zij wenschten te dienen, dan kunnen wij ons voorstellen, nietwaar, dat hun huwelijksleven gelukkig en gezegend was.

Hun kleine Philip was een alleraardigst ventje; en als hij met zijne heldere, schitterende oogjes in de wieg lag rond te kijken, was het niet te verwonderen dat Peter en Jane *hun* kind toch wel het liefste en aardigste vonden dat zij ooit gezien hadden. Nu spreekt het wel vanzelf, dat ouders hun kinderen

met andere oogen beschouwen dan vreemden zulks doen, en vooral is zoo'n eersteling het voorwerp van bijzondere bewondering; maar het is toch ook zeker waar, dat ons Philipje een allerliefst en schrander jongetje was. Wij zullen nu maar niet naspeuren wanneer hij zijn eerste tandje kreeg, en hoe oud hij was, toen hij begon te praten en te loopen, hoe belangrijk dit alles ook in de oogen der moeders is; maar wél moeten wij meedeelen, dat de jongen bijzonder gauw zijn eigen wil begon te toonen, en ook spoedig wist hoe hij het moest aanleggen om dien wil door te drijven.

Als vader van zijn werk thuis kwam, was Philip niet meer te bewegen stil op den grond te blijven zitten spelen, en zijn vervaarlijk geschreeuw bracht vader er toe hem telkens op te nemen, terwijl moeder wel eens het hoofd schudde, als zij meende dat niet toegegeven moest worden. »Vadertje! vadertje!« klonk het dan waarschuwend, »je zult er spijt van hebben; de jongen is zoo slim, en we mogen toch ons kind niet bederven.«

»Je hebt gelijk, vrouw! we moeten hem niet bederven,» zei vader, »maar hij is nog zoo klein,» en het oolijke ventje begreep heel goed, dat hij weer eene overwinning behaald had.

Toen hij vier jaar oud was, gaf hij al blijken van leergierigheid en nadenken, en zijn onophoudelijk »Waarom?« kon vader en moeder wel eens in verlegenheid brengen, want kindervragen zijn niet altijd gemakkelijk te beantwoorden. Philip vroeg heel veel, en moeder, die meest alléén met hem was, gevoelde reeds heel spoedig de behoefte aan de wijsheid die

van Boven is, om haar kind het rechte antwoord te geven en met verstand te leiden. Splendorwijze leerde hij lezen en schrijven, en toen hij op zijn zesde jaar naar school ging, was hij verder dan de meeste kinderen van zijn leeftijd. Reeds van zijne vroegste kinderjaren af had vrouw Carter haar kind van den grooten Kindervriend verteld, die zelf — als kind — Zijn ouders onderdanig was geweest; die de kinderen liefhad en zegende, en ook nu in den Hemel op hen nederzag; voor hen zorgde als een herder voor zijn schapen en hen gelukkig wilde maken.

Peinzend kon Philip's gezichtje dan zijn, als hij opzag naar de zoo aantrekkelijke plaat van de kinderszegening, en hij had moeder eens verrast door de vraag: »Moesje! weet de lieve Heer altijd alles van mij, en is Hij wel eens bedroefd als ik stout ben?» Moeder had toen heel ernstig geantwoord: »Ja zeker! de Heer weet en ziet en hoort alles, en heeft er verdriet van, als de kinderen Hem niet gehoorzaam zijn, en doen wat ze zelf willen.»

»Is de lieve Heer nooit bedroefd over vader en moeder, en over de groote menschen; alléén maar over de *kinderen*?«

»O neen, mijn jongen! niet alléén over de kinderen; de groote menschen doen dikwijls heel veel kwaad, en dan is de Heer heel bedroefd. Je kunt dat alles nog niet begrijpen, mijn Philipje! maar vergeet nooit den Heer om vergeving te vragen, als je iets verkeerd hebt gedaan, en zeg Hem maar alles, want de lieve Heiland luistert als je tot Hem spreekt.»

O! hoe innig bad de vrome moeder, dat haar kind steeds behoefte aan die goddelijke vergeving mocht

gevoelen en teer van geweten mocht blijven. Hoe had ze te waken en te bidden en op zichzelf acht te geven, opdat ze haar kind niet mocht ergeren — het kind, dat zoo scherp zag . . . .

Meester Hocking was best met zijn kleinen leerling tevreden. Hij had spoedig ontdekt, dat er veel in het knaapje zat, en daar hij met hart en ziel onderwijzer was, vond hij bijzonder genoeg in den schranderen knaap, dien hij nooit tot ijver behoefde aan te sporen, en dien hij nooit behoefde te berispen. De heer Hocking had echter één groot gebrek: hij lette niet op de karaktervorming. Hij gaf uitstekend onderwijs, maar hij voedde niet op. Als er leerlingen waren, die traag of onkundig waren, dan wees hij hen op Philip, stelde hun dezen tot voorbeeld, en bedacht niet, dat hij door zijne onvoorzichtigheid den hoogmoed en de eerzucht bij den knaap steeds aanwakkerde. Moeder keek wel eens bezorgd als haar kind, van school komend, met zooveel ophef vertelde, dat »Meester zoo tevreden over hem was, en hem weer geprezen had.« Zij zei wel eens tegen haar man, dat »ze het toch niets goed van meester vond, want dat de jongen maar trotsch zou worden,« maar ze wisten niet *wat* er tegen te doen. »Vader en moeder waren eenvoudige en bescheiden menschen, en ze zouden toch meester de les niet durven lezen?« Telkens als hun kind bliken gaf van den hoogmoed, die in zijn hartje huisde, steeg er een vurig gebed uit het ouderhart naar Boven, dat de Heere zelf dat jeugdig gemoed tot Zich trekken mocht en bewaren van de zonde.

Op zekeren dag — Philip zal toen tien jaar geweest zijn — was moeder waarlijk geschrikt, toen haar jongen

Zijne ouders bespraken dikwijls de toekomst van hun kind, vooral toen de tijd begon te naderen, waar op hij de school zou moeten gaan verlaten.

»Vrouw!« zei Peter wel eens, »ik geloof nooit, dat wij onzen jongen tot het leeren van een ambacht zullen krijgen. Als ik er eens achter tracht te komen, waarin hij den meesten lust heeft, geeft hij een ont wijkend antwoord, en toch zal er spoedig gekozen moeten worden; zijn schooltijd is bijna om, en hij heeft trouwens op de school van meester Hocking al de klassen doorloopen; hij zit al twee jaar in de hoogste klas.«

Vrouw Carter had allang hetzelfde gedacht. Nog meer dan haar man had zij een blik geslagen in het hart van haar kind, en ofschoon hij zich in den laatsten tijd minder tegenover haar had uitgelaten, had zij toch genoeg gemerkt, dat zijne wenschen zich naar heel wat anders dan naar een ambacht uit strekten.

»Moeder! meester komt van avond hier.« Met deze woorden, die hij zoo onverschillig mogelijk trachtte uit te spreken, kwam Philip op zekeren middag thuis.

»Zoo!« zei moeder, »komt hij over je klagen?« De toon was gekscherend; ze wist wel beter.

»U zult het wel hooren, moeder!« antwoordde Philip, een kleur krijgend. »Meester wilde u en vader eens spreken.«

En meester kwam. Hij sprak eerst over allerlei onverschillige zaken, en begon toen over Philip.

»Uw zoon is haast dertien jaar, en heeft dus den leeftijd, waarop hij de school kan verlaten; het zal me schrikkelijk spijten hem te verliezen, ik heb zelden

zoo'n leerling gehad. Hebt ge er al eens over nagedacht wat hij zal moeten worden?»

»Wij hebben er al heel lang over gedacht, mijnheer!« zei vader, »maar wij hebben nog in het geheel geen besluit genomen, omdat wij er nog niet achter zijn welk ambacht onze jongen het liefst zou leeren.«

»Ambacht!« meesmuilde meester. »Vindt ge niet dat Philip eigenlijk te goed — te knap, wil ik zeggen — voor een ambacht is?»

»Mijnheer Hocking!« viel vrouw Carter hem eenigszins driftig in de rede, »mijn man en ik zouden heel dankbaar zijn, als onze jongen een eerlijk ambacht koos; wij behooren niet tot die menschen, die meenen dat jongens altijd hooger op moeten, als ze maar een beetje geleerder zijn dan hun vader; er is genoeg behoefte aan knappe vakmensen in den tegenwoordigen tijd.« De goede vrouw was warm geworden, zij had gevonden dat meesters uitspraak de eer van haar besten Peter te na kwam.

Meester was een weinig uit het veld geslagen. Hij begreep, dat hij onhandig was geweest, en haastte zich de fout te herstellen.

»Verre van mij, dat ik laag op het een of ander ambacht zou nederzien,« zei hij verontschuldigend. »Zóó is het allerminst bedoeld, maar nietwaar, daar zijn menschen die meer voor studie, en anderen, die meer voor handenarbeid zijn aangelegd. Daar is nu eenmaal verscheidenheid der gaven, zooals trouwens de Bijbel zelf ons leert, en nu zie ik er ulieden toch niet voor aan, Philip tot een vak te willen dwingen, waartoe hij allerminst roeping gevoelt, is het wel?»

»Dwingen zeker niet, mijnheer!« ging Carter voort,

»maar hoe moeten wij het aanleggen? Wij hebben goed ons brood, en daarvoor ben ik hartelijk dankbaar, maar — gesteld dat wij Philip nog wat door kunnen laten leeren — zoo hebben wij toch geen geld om hem eene opleiding voor het een of ander te laten geven.«

Meester schikte zijn stoel wat dichtër bij de tafel, wreef zich vergenoegd de handen, keek een beetje geheimzinnig, en ging toen fluisterend voort, alsof hij bang was dat de muren ooren hadden: »Vrienden! wat dit laatste punt betreft, daarop weet ik mogelijk wel raad. Ik ken iemand, die zeker bereid zal zijn uw jongen in het geldelijke tegemoet te komen.«

Vader en moeder zetten groote oogen op.

»Ja, ja, het kan soms wonderlijk toegaan in de wereld,« zei meester. »Niet vèr van mijne school woont een rijke mijnheer; de menschen zeggen dat hij schatrijk is, en noemen hem menschenschuw en zonderling. *Ik* zou hem liever een geheimen weldoener willen heeten, want hij deelt zijne weldaden uit, zonder dat zijn naam bekend wordt. Menigeen, die door omstandigheden buiten zijn schuld, aan *Kager* wal, of in ongelegenheid is geraakt, is er door hem weer bovenop geholpen. *Hoe* hij achter de dingen komt, weet ik niet, en dit doet ook niets ter zake, maar *zeker* is het, dat hij zijne schatten tot nut van velen besteedt. Het meeste plezier heeft hij echter, als hij jonge menschen voortkan helpen. Zelf ongehuwd en voor niemand behoevende te zorgen, is al menige jongen, met een goed verstand begiftigd, door zijne hulp in staat gesteld, eene eervolle roeping in de maatschappij te vervullen. Laatst zei hij tegen me:

»Meester Hocking! hoe is het? Is er onder je vroolijk troepje ook iemand, die mijne hulp noodig heeft? Een jongen, met een helder hoofd en met vóórliefde tot een vak, waarvoor zijne ouders geen middelen hebben? Je kunt op me rekenen, dat weet je, maar: »mondje dicht! geen *namen* noemen, hoor!« De groote vraag is dus, goede vrienden! of ge geneigd zijt Philip te laten opleiden in het vak, dat hij gekozen heeft, want in dat geval is zijne toekomst verzekerd.«

Meester hield op, en er heerschte diepe stilte in het vertrek. Als de heer Hocking verwacht had, opgetogenheid bij de ouders te vinden, waar zij zoo opeens van de geldelijke zorgen, die de opvoeding van hun zoon zou opleveren, ontslagen zouden worden, had hij buiten den waard gerekend. Neen — de aanzichten van Peter en Jane stonden ernstig, heel ernstig. Voor hen toch was het niet de groote vraag of hun eenig kind wel eene eervolle positie in de maatschappij zou bekleeden . . . neen — hunne groote begeerte — hun vurig gebed was het steeds geweest dat hun Philip een discipel van Jezus mocht worden, en Zijn' Heiland mocht zoeken en vinden; *dan* kwam alles terecht, *dan* zou hij zijne bestemming altijd bereiken, al bekleedde hij dan ook eene nederige plaats in het maatschappelijk leven. Gevoelden zij het niet — eenvoudige menschen als zij waren — dat eene hooge positie in de wereld groote verzoeken met zich brengt? Verzoeking om af te wijken van den levenden God, en door hoogmoed en eerezucht te worden meegevoerd?

Meester Hocking begreep er iets van, toen hij die ernstige gezichten vóór zich zag, en terwijl hij zich

gereed maakte om te vertrekken, voegde hij hun toe:

»Ik zie, waarde vrienden! dat de zaak je overvalt, en ik begrijp ook best, dat je mij niet dadelijk antwoord kunt geven. Mag ik dus over acht dagen nog eens terug komen, en wilt ge in dien tijd ernstig alles overwegen?«

Toen nam meester afscheid en vader en moeder bevonden zich alléén.

Veel spraken ze niet met elkander, maar ieder van hen was met zijn eigen gedachten bezig. Toen Philip thuis kwam, die zich wijselijk verwijderd had, omdat hij begreep niet bij het onderhoud tegenwoordig te moeten zijn, brandde hij van nieuwsgierigheid en vragend keek hij naar zijne ouders op.

»Philip! meester wou gaarne dat je door bleef leeren,» zei moeder in antwoord op zijn vragenden blik, »en je vader en ik zullen er ernstig over denken.« Meer zei ze niet, maar dien avond knielden man en vrouw te zamen neder, en smeekten den Heer, hen te willen leiden in hunne overleggingen, opdat zij een besluit mochten nemen naar *Zijnen* wil.

DE NIEUWE OMGEVING.

Carter en zijne vrouw brachten moeilijke dagen door. Het was voor hen geen lichte zaak eene beslissing te moeten nemen, waaraan voor de toekomst van hun kind zóóveel gelegen was.

Zij hadden hun jongen zoo innig lief, en gevoelden dat — als zij hunne toestemming gaven — zij hem in zekeren zin los moesten laten, en hem den strijd en de verzoeking, die hij ontmoeten zou, tegemoet voerden. O, ze wisten het wel, de vrome ouders, dat God hun kind bewaren moest ook in de nederigste loopbaan; maar — Philip's hoogmoed en eerzucht in aanmerking nemende — begrepen ze, dat hun zoon in hooge kringen veel meer gevaar liep, dan wanneer hij in den stand had kunnen blijven, waarin hij tot dusverre verkeerd had. Menige slapelooze nacht werd biddend doorworsteld, maar eindelijk kwam de rustige overgave. Beiden hadden leeren inzien, dat zij niet mochten weigeren, en dat, als God gaven in den jongen gelegd had, die niet tot ontwikkeling konden komen in de oude omgeving, zij den weg moesten volgen, die hun nu werd aangewezen. Toen meester Hocking terugkwam was hun besluit genomen.

Eerst hadden ze echter nog een gesprek met Philip. Ze wilden uit zijn eigen mond hooren, wat hij eigenlijk wilde. Onbewimpeld zei de jongen, dat hij geen ambacht verkoos te leeren. »Ik zou niet weten *wat* vader! ik heb er al zoo dikwijls over gedacht, maar ik heb nergens zin in, ik kan het niet helpen, vader!«

»En wat zou je dan willen, jongen, gesteld dat we je konden laten kiezen?«

Een donkere blos kleurde het gelaat van den jongen.

»Dokter... als ik *dat* eens kon worden. Toe vader, toe moeder! laat mij leeren, u zult er geen spijt van hebben, ik heb er zóó naar verlangd!»

»En Philip — mijn jongen! als je dan eens trotsch werdt, als je over vader en moeder gingt schamen,

ik zou het — geloof ik — niet overleven,« riep moeder, in een bang voorgevoel, uit. Ach! kende zij haar kind niet? Wist zij niet welk een wereld van hoogmoed en ijdelheid in dat jonge hart woelde?

Philip beet zich op de lippen. »Waarom moet u dat nu denken, moeder?« vroeg hij spijtig.

»Philip!« zei ze teeder, en hare stem had meer vastheid gekregen — »als ik er zeker van was dat je den Heer zocht, en dat je hem dagelijks wildet vragen je te bewaren voor de verzoeking tot hoogmoed, als ik wist, dat het je ernst was te waken en te bidden, dan zou ik zoo bang niet voor je zijn, maar nu« . . .

Toen had Philip gezwegen. Neen, hij kon niet zeggen dat hij biddend zijn weg ging, en moeder wist het wel dat, toen hij nog heel klein was, hij teerder van geweten was geweest dan *nu*. Hij kon toen zoo echt kinderlijk bedroefd zijn als hij ondeugend was geweest; dan ging de betraande blik naar de plaat waar de Heiland de kinderen zegent, en dan had het kind het gevoel gehad, dat de Heer bedroefd op hem nederzag. O! hoezeer wenschte moeder diezelfde teerheid bij haar jongen terug . . . Ze hoopte en bad, en hoewel bezwaard van hart, was ze — evenals haar man — klaar met haar antwoord, toen de week voorbij was.

Verheugd hoorde meester het besluit der ouders aan.

»Ik vertrouw, dat jelui er geen spijt van zult hebben,« zei hij: »en dat Philip uwe verwachtingen niet beschamen zal. Hij is geen gewone jongen, en hij zal flink studeeren ook. Als ik daarvan niet zeker was, zou ik er bij zijn weldoener ook niet mee aan durven komen, want hoe mild hij ook is, hij helpt geen doemiet voort.«

»Hoe zoudt ge er over denken, als Philip bij mij aan huis kwam? Ik zou een rustig kamertje voor hem kunnen inruimen, waar hij zou kunnen studeeren, en ik op zijn lessen zou kunnen toezien,» vroeg meester.

Maar hiertoe was moeder niet te bewegen.

»Neen mijnheer! dáár kan niets van inkomen!» viel ze hem eenigszins heftig in de rede. »Zoo lang ik den jongen bij me aan huis kan hebben, doe ik hem niet van me weg. Ik zal wel zorgen dat hij rustig zijn lessen zal kunnen leeren; ik zal een kamertje voor hem inschikken, en de afstand is niet zóó groot, of hij kan het nog best belooopen.«

De goede vrouw was waarlijk zenuwachtig geworden.... Haar jongen nu al van huis te moeten doen? Neen — zij had een gevoel alsof zij zoo lang mogelijk de moederlijke vleugels over hem moest uitbreiden, en hem met waakzame, teedere liefde moest omringen.

»En dan nog wat, mijnheer Hocking!« ging ze aarzelend voort. »Mijn man en ik zijn maar eenvoudige, ongeleerde menschen, en u weet natuurlijk alles veel beter dan wij, maar.... ziet u.... mijn man en ik zouden toch wel gaarne willen, dat u Philip niet zoo in de hoogte stak.... ik bedoel.... u moet hem niet zoo in zijn gezicht prijzen.... hij is wel een beetje hoogmoedig.... dat hebt u zeker ook wel eens opgemerkt.... en zulke jongens zijn zoo gauw bedorven.... ik hoop, dat u het me niet kwalijk neemt....«

»Volstrekt niet, volstrekt niet! goede menschen!« zei de heer Hocking, die een goedgehartig man was, al had hij niet veel opvoedkundige gaven. Hij kon

zich in den toestand der ouders verplaatsen, en wilde hen graag ter wille zijn, voor zoo ver dit in zijn vermogen stond.

»Ik zal mijn best doen — ik beloof het jelui — zoo weinig mogelijk ophef van hem te maken, al zal het mij wel wat moeite kosten,« voegde hij er glimlachend bij, »want knap is hij en vlug; ik ben trotsch op hem.« Toen scheidden zij, en de ouders — hoewel ze vrede hadden met hun besluit — hadden een gevoel dat ze een offer hadden gebracht. Philip daarentegen was in de wolken van vreugde, en verbeidde met ongeduld het oogenblik, waarop hij op de banken van het gymnasium plaats nemen zou.

Wij gaan met stilzwijgen al de voorbereidingen voorbij, en vinden — eenige maanden later — Philip op een gymnasium, nadat meester Hocking hem de lessen gegeven had om hem »klaar te maken.«

Goedsmoeds ging hij er heen, maar hij voelde zich niets op zijn gemak. Hij had al gauw gezien, dat de jongens van een ander slag waren dan hij zelf, en dat hij een volslagen vreemdeling was in de wereld, waarin zij thuis behoorden. Luisterde hij naar hun gesprekken, als de les afgelopen was, dan hoorde hij over partijen, schouwburgen en concerten; de eene jongen had een oom, die generaal was, en een ander sprak van zijn broer, die kantonrechter was; een derde vertelde dat hij in de vacantie bij zijn tante op een kasteel ging logeeren, en dat hij op zijn' verjaardag een prachtig gouden horloge gekregen had . . . kortom! met bitterheid gevoelde hij, dat hij niet bij hen behoorde, en in den grond der zaak was hij boos op zichzelf, dat hij er iets om gaf. »Het moest hem toch

eigenlijk niets kunnen schelen? Zijn doel was immers bereikt: hij mocht leeren en knap worden, en dat zou hij, ja zeker . . . « Zoo trachtte hij onverschillig te blijven, terwijl de andere jongens zich weinig om hem bekommerden, maar het hielp hem niet . . . hij werd bitter gestemd; en als hij 's avonds thuis kwam, en moeder en vader hem zoo onderzoekend aankeken, ontweek hij hun blik en wilde niet bekennen dat hij het land had. Hij kon ook moeielijk zeggen dat het hem hinderde, dat hun huisje zoo klein was; dat moeder er zoo doodeenvoudig uitzag, en dat vaders handen zoo ruw waren. Hij vond het ellendig laf van zichzelf, dat hij zich tegenover de jongens van zijne omgeving schaamde; hij wilde het gesprek over zijne ouders ontwijken, en toch kon hij het niet verdragen, dat de jongens hem links lieten liggen.

»Ik zal het hun wel afleeren, ja dat zal ik!« mompelde hij na eenige dagen, en een hoogmoedige glimlach speelde om zijn lippen. Zou hij hun niet kunnen toonen dat — al kon hij niet spreken van »mijn oom de generaal« of: »mijn broer de kantonrechter«; hoe wel hij geen verstand had van muziek, en geen bezoeker was van schouwburg en concerten — hij ze allemaal de baas was, als het op kunde aankwam? Studeeren zou hij — studeeren, en hij zou ze doen zien, die fijne heertjes, dat hij ze maken en breken kon . . .

O Philip! als moeder u *nu* eens zag met dien bitteren, minachtenden glimlach om den mond, zooals gij dáár in uw kamertje nederzit, nadat gij uw ouders »goeden nacht« hebt gewenscht. Hoe zou ze gebedfd hebben, want hoe ver waart ge toen van God!

En Philip studeerde met onverstoorbaren ijver; hij gunde zich geen tijd voor iets anders, en . . . hij slaagde volkomen. Het duurde niet lang, of zijne medeleerlingen, die hem eerst niet hadden aangekeken; die hem duidelijk getoond hadden, dat ze hem niet tot de hunnen rekenden, begonnen met bewondering tot hem op te zien. Die eenvoudige »burgerjongen« stak hun allen de loef af, waar het op verstand aan kwam. Niemand kon zich met hem meten; dat zagen en *zeiden* ook zijn leeraars, en zoo begonnen ze Philip's gezelschap te zoeken. O hoe zwol zijn hart van hoogmoed, toen hij dit bemerkte; spoedig was er in zijn hart geen plaats meer voor eenige andere gedachte dan hoe hij maar hooger en hooger zou kunnen stijgen. Steeds verder, steeds verder dwaalde hij af van zijn God, en al sprak *hij* zich niet uit, het liefhebbend ouderhart begreep wel, dat het niet goed met hem stond, als hij 's avonds zoo stil nederzat — en maar heel even, om dan weer in zijn kamertje te verdwijnen en te leeren — te leeren, altijd op nieuw!

O, hoe ernstig was hun gebed voor hun kind — te ernstiger, naarmate hij zelf het meer verzuimde! Als hij 's morgens het huis verliet, sloop moeder naar zijn kamertje; dat kamertje waar hij zijn eerzuchtige plannen koesterde; waar hij zijne hoogmoedige droomen droomde, en daar bij zijn stoel knielde zij neder, en smeekte uit het diepst harer ziel: »O Heer! houd de hand aan ons kind; trek hem tot U; doe hem zien den schadelijken weg, waarop hij zich bevindt, en leid hem op den eeuwigen weg; op den weg die ten leven voert.« O, het werd de arme moeder soms, zóó

benauwd te moede, dat haar gebed eene worsteling geleek.

De tijd vloog voorbij, en Philip maakte snelle vorderingen. Of hij gelukkig — of hij tevreden was?

Ach! als hij zijn hart kon laten spreken, dan zou hij moeten erkennen dat hij nooit meer eens echt, jongensachtig gelukkig en tevreden was geweest, sedert hij als tienjarige knaap de eierzucht zoo'n groote plaats gaf in zijn hart; toen hij zich geen tijd gunde om eens vrij en prettig te spelen, omdat hij steeds geprikkeld werd tot de begeerte om nummer één te zijn, en meesters vleierij had die eierzucht niet weinig in de hand gewerkt. Daardoor was er eene zekere onvoldaanheid over hem gekomen; hij wist er zich toen nog niet recht rekenschap van te geven, maar soms vroeg hij zich wel eens af waarom hij toch zoo anders was als de meeste jongens, die zoo blij en onbezorgd van hunne jeugd en vrijheid konden genieten. Als zijne moeder — zijn lieve eenvoudige moeder — hem dan wel eens onderzoekend en liefdevol vroeg: »Philip! scheelt er wat aan; waarover zit je toch te denken; je vergeet immers niet den Heer te danken voor al Zijne gunstbewijzen? Je bidt toch wel? Mij dunkt je ziet er niet opgeruimd uit!« dan kwam er wel eens een gevoel over hem, dat het niet goed met hem was; dat hij dikwijls heel leelijke, hoogmoedige gedachten koesterde, en dat hij niet meer zoo open met moeder kon spreken, en bovenal . . . dat hij niet meer zoo rustig kon bidden. Dat was Gods stem in zijn binnenste; Gods liefde, die den knaap tot Zich wilde trekken, maar Philip zette er het hart niet op, en de indrukken gingen voorbij; en zoo had hij den jonge-

lingsleeftijd bereikt, toenemende in kennis en in gunst bij zijn leermeesters, maar niet toenemende in genade bij God.

»Philip!«

Moeder en zoon zaten op zekeren avond in het kleine huisvertrek samen, wachtende op de thuiskomst van vader, om den avondmaaltijd te kunnen beginnen. Moeder had haar jongen al een poosje van ter zijde gadeslagen, en een bezorgde trek was over haar bleek gelaat getogen, toen zij den bijna overmoedigen blik, die uit die groote oogen straalde, opmerkte.

»Philip!«

Het was alsof hij uit een droom ontwaakte.

»Wat is het, moeder?«

»Ik zat er juist over te denken, hoe lang het wel geleden is, sedert wij hier op hetzelfde plaatsje bij elkander zaten en wij de geschiedenis van Nebukadnezar te zamen lazen.«

»Hè moeder! wat een vreemde gedachte! Hoe komt u dáár nu aan?«

»Ja, iets in je gezicht deed er me aan denken, Philip. Weet je nog wel, dat je eens zoo opgewonden thuis kwam, omdat je nummer een zat?«

»En wilt u soms nu weêr die geschiedenis lezen?«
De toon klonk ietwat spottend.

»Nee, jongen! dat niet. Maar ik moet je toch even zeggen, dat ik *nog* bang voor je ben. Ik was *toen* geschrikt, omdat je hoogmoedig was; maar het gevaar is nog even groot, ja grooter, nu je ouder bent geworden. Ik weet wel dat je knap bent; veel knapper, veel geleerder dan vader en moeder, en we zijn dankbaar dat God je zoo'n goed verstand ge-

geven heeft, maar . . . laat me uitspreken . . . God laat Zich Zijne eer niet nemen; het is alles van Hem, Philip! — *alles*, en ik ben bang dat je dat niet beseft . . . Bid je wel, mijn jongen? bid je wel dat God je voor hoogmoed moge bewaren?

Wie God verlaat, heeft smart op smart te vreezen,
Maar die op Hem vertrouwt, op Hem alléén,
Ziet zich omringd door Zijn weldadigheên.

Is 'er vrede in je hart, mijn jongen? Vergeef het je moeder, ik heb zoo zelden gelegenheid om eens met je te praten — ik zou je zoo graag heel gelukkig zien . . . .«

Philip wendde den blik af. Onwillekeurig was hij getroffen, toen hij herinnerd werd aan die geschiedenis. Ja, hij wist het nog wel, hoe moeder er *toen* had uitgezien . . . niets blij, o neen! en nu was het weêr zoo . . . »Gelukkig«, zei moeder, — neen, hij was niet gelukkig . . . .

Toch wou hij zich niet gewonnen geven, en half onwillig, half schertsend zei hij: »Kom moedertje! nu niet gaan preeken, hoor!«

Moeder had toen gezwegen, maar de bezorgde blik was gebleven, en het gebed in de binnenkamer werd te ernstiger.

STUDENT.

De klassen van het gymnasium waren doorloopen, »schitterend» doorloopen, zeiden zijn leeraars en vrienden. Philip werd student — student in de medicijnen. Nu brak er een geheel nieuw leven voor hem aan. Tot nu toe was hij altijd nog min of meer kind geweest in het ouderlijk huis; onder het ouderlijk oog — onder moeders vleugelen. Het zou nu anders worden. Hij moest nu meer in de nabijheid van de hoogeschool wonen; hij moest kamers hebben. »Ja« had meester Hocking tegen Philip's beschermer gezegd: »De jongen moet eens iemand bij zich kunnen ontvangen,» en deze had meester gelijk gegeven en hem opgedragen voor kamers te zorgen. »Alleen, laat het heel eenvoudig zijn,« was zijn opdracht. »De jongen is niet aan weelde gewoon, laat ons zorgen dat hij op dat punt eenvoudig blijft.« Tot eer van meester Hocking zij gezegd, dat — sedert hij aan vrouw Carter beloofd had haren jongen niet in de hoogte te steken en niet te vleien — hij zijn best gedaan had, zijne belofte gestand te doen, hoewel hij in zijn hart heel trotsch was op zijn gewezen leerling. En zoo naderde dan de tijd, waarop Philip het ouderlijke huis zou moeten verlaten. Wij kunnen ons voorstellen, met welke gemengde gevoelens vader en moeder dien laatsten dag zagen aanbreken. Wél waren zij er op voorbereid geweest; wél hadden zij begrepen, dat hunne kleine arbeiderswoning niet meer voldoende was voor hun zoon, als hij ging studeeren en nieuwe

vrienden kreeg, maar toch . . . nu het oogenblik dáár was, gevoelden zij er al den ernst van. En Philip zelf? Nu, wij zouden hem onrecht doen door te zeggen dat enkel blijdschap zijn hart vervulde. Neen, nu het op scheiden aankwam, gevoelde hij pas recht, wat vader en moeder voor hem geweest waren, hoe innig lief ze hem hadden gehad, en weemoedig was hij gestemd toen zijne koffers gepakt en gereed stonden. Hoe zorgvuldig had moeder alles in orde gebracht! Geen andere handen dan de hare mochten voor den netten uitzet zorgen: het mocht haar jongen aan niets ontbreken.

De avondmaaltijd — de laatste, dien zij te zamen gebruikten — was stilzwijgend voorbijgegaan. Vader nam — als naar gewoonte — den Bijbel en las Lukas 12. Vader las ook nu naar volgorde; het hoofdstuk was niet uitgekozen, en toch kwam het Philip voor, alsof het op hem van toepassing was. De rijke dwaas, die — juist op het toppunt zijner wenschen gekomen — zoo onverwacht door den dood werd weggenomen . . . Philip vond het toch wel treffend, en toen vader aan de woorden genaderd was: »alzo is het met een iegelijk, die zichzelf schatten vergadert, maar niet rijk is in God,« kon hij niet nalaten te denken dat hij wel wat op dien rijken dwaas geleek, al waren het ook geen schatten in *geld*, die hij najaagde. Maar . . . wat was er veel in dat hoofdstuk, dat op hem sloeg! »Zoekt eerst het Koninkrijk Gods en Zijne gerechtigheid, en al deze dingen zullen u worden toegeworpen,« en — »waar uw schat is, dáár zal ook uw *hart* zijn.« Philip werd er bepaald stil onder, en toen vader bij het »goeden nacht« wenschen, zijne

hand vasthield, en zoo ernstig zei: »Philip, mijn jongen! Gods liefde alléén maakt ons rijk; al zou je al de schatten en de wijsheid van Salomo bezitten, en je hadt geen God voor je hart, dan was je doodarm, vergeet dat nooit, mijn jongen!» was Philip werkelijk aangedaan.

Die lieve, goede vader! hij was geen man van veel woorden, en het had hem moeite gekost de waar- schuwung uit te spreken, maar zijn hart was vol, en hij zou zijn leven hebben willen geven om zijn ge- liefden eenigen zoon tegen alle verzoekingén te be- veiligen en hem onbesmet van de wereld te bewaren.

Moeder volgde Philip naar zijn slaapvertrek, en toen zij zoo liefdevol haar armen om zijn hals sloeg, en fluisterde: »Philip! we zullen het zoo eenzaam hebben als je weg bent; zal je ons niet vergeten, en eens dikwijls komen?» was ook de stroom zijner aandoeningen losgebarsten, en op *dat* oogenblik ge- voelde hij al de innigheid der moederliefde en scheen het hem toe dat hij nooit — neen nooit, het dierbaar ouderlijke huis zou kunnen vergeten.

»Laat ons voor het laatst nog eens samen bidden, Philip!« zei moeder, en zij knielden neder in dat kleine kamertje, waar zoovele smeekingén reeds door moeder waren opgezonden, en zij bad zoo eenvoudig, zoo kinderlijk, maar ook zoo ernstig, dat haar kind klein en nederig mocht zijn in eigen oogen en dat hij het Vaderoog steeds mocht zoeken, om door Hem geleid en onderricht te worden, opdat hij den rechten weg steeds *zien* en *bewandelen* mocht.

Wij gaan het afscheid met stilzwijgen voorbij. Allen hielden zich goed en troostten elkander met de ge-

dachte dat zij niet vèr van elkander waren, en het eigenlijk geen *scheiding* was. En *toch* was het eene groote scheiding, hoewel noch de ouders, noch Philip zelf de klove overzagen, die er tusschen het heden en de toekomst lag. Gebroken had hij thans met zijne onbezorgde jeugd. Wèl had hij door eigen schuld veel van het genot der frissche kinderjaren gemist, maar hij was toch zoo omringd geweest van liefde en zorg, en zou nu voortaan zijn eigen weg moeten gaan. Toen hij dit alles overdacht, terwijl hij zich op zijne nieuwe slaapkamer ter ruste begaf, schoot het gemoed hem vol, en evenmin als vader en moeder, sliep hij dien eersten nacht veel; allerlei gedachten hielden hem bezig, en het strekte hem niet tot oneer, dat hij met weemoed aan zijn ouderlijk huis terugdacht.

De eerste dagen verlangde hij onuitsprekelijk de dierbare aangezichten zijner ouders weer te zien. Vindt iemand mijner lezers dit overdreven? Laat ons bedenken, dat Philip nooit van huis was geweest, en juist de herinnering, dat hij niet altijd hartelijk jegens hen geweest was; dat hij hunne liefde vaak met koelheid had beantwoord, maakte het verlangen naar hen te grooter. Ach! was dat teere gevoel maar altijd gebleven! Had hij de teerheid van geweten maar meer aangekweekt; hoeveel beter zou het voor hemzelf geweest zijn; hoeveel leed zou hij zijn ouders bespaard hebben!

In de eerste dagen kwam hij, zooveel zijne studies en de afstand het hem veroorloofden — nogal eens thuis. Hoe hartelijk was hij dan, en hoe innig blijde waren vader en moeder! Bijna waren zij geneigd te denken dat zij *te* zwaartillend geweest waren, toen ze

vreesden dat hun jongen van hen vervreemden zou. Ze geloofden zoo gaarne het goede en daarom grepen zij nieuwen moed.

Helaas! de vervreemding kwam spoediger dan zij ooit hadden kunnen denken. De colleges, die hij bijwoonde; de omgang met professoren en studenten; de vrienden die hij maakte; de indrukken die hij kreeg . . . alles werkte mede om hem de oude omgeving te doen vergeten. Eenige weken later was het alsof het vroegere leven reeds lang, lang achter hem lag. Ja, hij kwam nog wel thuis, maar het was zoo geheel anders. Het was alsof hij niet luisterde, als moeder hem eens wat van de huiselijke ervaringen wilde vertellen; hij betrapte zich gedurig op verstrooidheid, en zijne bezoeken werden korter en schaarscher. O hoe spoedig bemerkten de liefhebbende ouders dat hun jongen zich niet meer bij hen *thuis* gevoelde, en maar haakte om weg te komen. Als hij dan onder zijne vrienden was, kreeg hij weër dat onbehaaglijke gevoel, ontstaan door dat behendig trachten te ontwijken, om over zijne vroegere omgeving te spreken, zooals hij ook reeds op het gymnasium gedaan had; en als hij daarom op zijne kamers en alléén was, verachtte hij bijna zichzelf en schold zich een lafaard, omdat hij niet eenvoudig weg over zijn vroeger leven en zijne omgeving durfde spreken. Het waren niet de slechtste oogenblikken van zijn leven als dit gevoel van schaamte over hem kwam, en als hij maar had *willen* zien dat God Zich met hem bemoeide, en bezig was hem aan zichzelf te ontdekken; dat de Heiland aan de deur van zijn hart klopte en toegang zocht; o! dan zou hij niet hebben kunnen

voortgaan op dien eigen gekozen weg, die niets dan wroeging en onvoldaanheid met zich bracht. Maar het kwam niet tot een zich gewonnen geven; en het voorbeeld van den armen Philip toonde opnieuw dat geen oppervlakkige *wensch*, geen *begeerte* naar een ander leven voldoende is om ons in oprechtheid tot den Heer te brengen. Daartoe is noodig de ernstige *wil* om met de zonde te breken, en dat doet ons bij het kruis de verlossing van de zonde zoeken; dat doet opzien tot den Gekruisigde, en bij Hem de kracht tot overwinning vinden. Dáár leert men de waarheid verstaan van des Heilands woord: »Zonder Mij kunt gij niets doen,« om later te leeren roemen: »Ik vermag alle dingen door Christus, die mij kracht geeft.«

En in dien tusschentijd zaten zijne arme ouders dikwijls weken tevergeefs naar een bezoek van hun geliefd kind te verlangen. Zij wilden zich goed houden voor elkander, maar zij gevoelden het wel, dat zij hun jongen verloren hadden, en dat — als God het niet verhoedde — hij ook geheel van Hem vervreemden zou.

Moeder, die nooit sterk geweest was, kwijnde weg onder de zorg en de smart, die haar drukte, en hoe wel zij haren Philip dagelijks en gedurig aan de zoekende liefde des goeden Herders opdroeg en voor zichzelf de verzekering had, dat hij nog eenmaal tot het Vaderhart Gods teruggebracht zou worden, was de gedurige spanning toch *te* veel voor haar niet sterk gestel. Op verzoek van Peter werd er een dokter geraadpleegd, die haar onderzocht, en haar hart niet in orde bevond. »Rust en geen gemoedsbeweging;

zoo kalm mogelijk blijven« was zijn voorschrift, en de zwakke vrouw glimlachte weemoedig bij het vernemen van zijn oordeel, dat haar trouwens niets veraste. Voor haar bestond geen geneesmiddel, dat gevoelde zij wel, en als zij haar jongen maar behouden wist; als zij haren Peter maar niet zoo eenzaam behoefde achter te laten, zou alles wèl zijn, als zij werd weggenomen, want zij wist zich het eigendom des Heeren, en hare plaats was bij Hem bereid.

De tijd snelde voorbij. Philip was nu al geruimen tijd student, en gedroeg zich — zooals trouwens van hem te verwachten was — uitstekend. Hij bezocht trouw de colleges; studeerde ijverig, en alles wees er op dat hij de verwachtingen, die men van hem koesterde, niet zou beschamen. Zijn gezelschap werd gezocht; men vond hem geestig en vroolijk, en hij werd, ook onder de aanzienlijke jongelui, gaarne gezien. Bij enkelen kwam hij aan huis, en niemand zou in den beschaafden jongen man den eenvoudigen metselaarszoon hebben herkend. Mocht het bij dezen en genen al eenige bevreemding wekken, dat hij zich zoo weinig over zijne familiebetrekkingen uitliet; de kieschheid verbood er hem naar te vragen, en weinig vermoedde men wat eigenlijk de ware reden van zijne terughoudendheid was. Philip was bang dat, als zijne medestudenten wisten dat hij van zoo geringe afkomst was, zij hem den rug zouden toekeeren, en toch vergiste hij zich hierin; de besten onder hen zouden hem er te meer om geacht hebben, als hij zich niet voor zijne eenvoudige brave ouders geschaamd had.

In langen tijd was hij niet thuis geweest, toen hij

op zekeren dag met een vriend door de straten wandelend, zijn vader in de verte zag aankomen. Een onbehaaglijk gevoel kwam over hem. Wat moest hij doen? Zijn vader tegenkomen en hem niet aanspreken, dat ging toch niet! Dan maar een zijstraat in. Zijn vriend keek hem met bevreemding aan. »Kerel! wat bezielt je? Waar loop je heen?«

»Och! ik zag daar laatst zoo'n mooie plaat hangen; ik wou eens even gaan kijken.«

Hoe ellendig gevoelde hij zich! Hoe haatte hij zichzelf om die gedurige kunstgrepen, ten einde zijne afkomst te verbergen. Zich te schamen voor zijn goeden vader, dien hij zoo veronachtzaamd, en in geen weken gezien had! Alle opgewektheid was verdwenen; de platen boezemden hem geen belangstelling in; verstrooid antwoordde hij op de vragen van zijn vriend, en spoedig zocht hij een voorwendsel om huiswaarts te kunnen gaan. Op zijne kamer gekomen, wierp hij zich in een stoel neder, en met het hoofd in de handen verborgen, kreunde hij: »Welk een leven! O, waarom heb ik toch maar niet dadelijk eenvoudig weg gezegd dat ik een metselaarszoon was! Ze hadden dan maar moeten weten of ze me minder wilden achten! Nu moet ik steeds op uitvluchten en listen bedacht zijn, want ik kan er toch moeielijk nu mee voor den dag komen!

»Wie God verlaat, heeft smart op smart te vreezen« zei moeder eens, en zeker is het, dat het in mijn geval bewaarheid wordt, want ik ben eigenlijk altijd in onrust, en welk genot heb ik nu van mijn leven? Maar ik houd het ook niet uit, en van avond ga ik naar huis, en als ik bemerk dat vader mij gezien

heeft, dan zal ik hem vergeving vragen, en dan moet het maar anders worden.«

O Philip! waarom niet op de knieën, en God om vergeving gevraagd? Gij hebt Hem verlaten, maar nog zoekt Hij u; Hij spreekt thans tot u; waarom gewacht? Waarom niet bij Hem de kracht gezocht om met uwen hoogmoed te breken en daarna alles laten varen en dadelijk uwe ouders opgezocht?

Wat zou hun hart zich verheugd hebben, en wat zoudt gij eene winst hebben gedaan voor uwe ziel! Helaas! hij deed het niet. De avond kwam met zijn nieuwe indrukken; een vriend kwam een praatje maken, en de tijd vloog om. »Nee, nu kan ik niet meer gaan;« sprak hij in zichzelf, toen hij op de klok keek; en hij zei het met eene zekere verruiming, want hij begon er tegen op te zien. Toen hij den volgenden morgen ontwaakte zag hij het heele geval veel minder ernstig in, en hij vroeg zich met verbaasdheid af, waarom hij toch gisteren zóó bezwaard was geweest. Het was toch zoo'n doodeenvoudige zaak: zijn vader had hem waarschijnlijk niet eens gezien, en al was dit het geval geweest, hij had wel kunnen denken, dat zijn zoon hem van uit de verte niet had opgemerkt. »Kom! ik ben een dwaas geweest, om me de zaak zóó aan te trekken, en ik weet niet wat me bezielde!« Weet ge dat niet, Philip? Begrijpt gij niet dat de Heer gisteren aan het woord wilde komen? Dat Hij u tot zelfontdekking en tot verootmoediging wilde brengen? Dat Hij aan de deur van uw hart stond en klopte? Gij hebt Hem weggezonden, en Hij is bedroefd heengegaan, gij hebt den H. Geest wederstaan, en Hij is van u geweken, daarom hoort

gij thans Zijne waarschuwende stem niet meer, en zijt ge in uwe valsche rust teruggezonden. Acht ge het eene kleine zaak? O hoe ernstig is toch het woord der Schrift: »*Heden*, indien gij Gods stem hoort, verhard uw hart niet, maar laat u leiden.« Wanneer zult gij die stem weder hooren?

En zijn vader? Hij had zijn' zoon van uit de verte gezien. Hoe kon het anders, daar dat liefhebbend hart geen oogenblik zijn kind vergeten kon, en van dag tot dag naar zijne komst smachtte? Hij *hoopte* wel dat Philip hem niet had gezien, maar ach! hij *vreesde* nog veel meer, en ontroerd kwam hij thuis.

»Je ziet bleek, beste man! scheelt er wat aan?«

Hij trachtte te glimlachen.

»Vrouwtje! wat ben je toch dadelijk bezorgd; het was wat warm, dat is alles.«

»Heb je Philip soms gezien?« Zij keek hem uitvorschend aan.

»Ja, maar heel uit de verte. Hij . . . zag mij niet, hij ging . . . een andere straat in.«

Beiden zwegen; zij hielden zich goed voor elkander, maar hun hart was bezwaard.

Het duurde nog verscheidene dagen vóór Philip zijne ouders kwam bezoeken. Alle sporen van verlegenheid of schuldgevoel waren verdwenen, voor het oog althans. Hij sprak met opgewektheid, verontschuldigde zich over zijn lang wegblijven door van zijne vele drukten te spreken; van zijne studies; van onverwachte operaties die hij bijwoonde . . . »Och! de tijd is om eer dat je het weet,« zei hij, maar opeens trof hem het bleeke, matte uitzicht van moeder. Hij zag dat zij was achteruitgegaan sedert hij haar het

laatst gezien had, en er was een bezorgde toon in zijn stem, toen hij vroeg: »Scheelt er wat aan, moeder? Mij dunkt, u ziet bleek.«

Weemoedig glimlachend zag ze hem aan. »Het is niets, mijn jongen! Moeder wordt zachtjes aan oud, en ik ben zoo sterk niet meer als vroeger.«

»Hebt u nooit een dokter gesproken?«

»O ja, maar eigenlijk kon jij me nu best behandelen; jij bent zoo knap!« zei ze glimlachend.

Philip nam moeders opgewekten toon over, en zei: »Wel moeder! ik ben nog geen dokter, ik mag nog niet praktizeeren.« En toen ging hij dicht bij haar zitten en deed haar deelnemend eenige vragen; hij sprak zoo hartelijk, dat een blijde hoop moeders hart doortintelde, en een nieuw licht uit hare oogen straalde. »Zou alles nu nog anders gaan worden?« vroeg zij zich af. Ach! zij was zoo weinig liefde van haar kind gewend, dat de kleine toenadering haar geheel deed opleven, vooral toen Philip bij zijn vertrek zeide: »Moeder! ik kom eens gauw terug, hoor!«

En hij hield woord. De toestand van zijn moeder boezemde hem werkelijk bekommring in en ver-teederde zijn gevoel tegenover haar. En de goede vrouw bad te ernstiger, en smeekte den Heer dat Hij haar vóór haar sterven nog eens de gelegenheid wilde geven, ernstig met haar zoon te kunnen spreken en hem nog éénmaal te mogen wijzen op »dat ééne noodige«; op »dat goede deel,« dat niet van hem zou weggenomen worden, als alle aardsche kennis en eer was te niet gedaan. Haar gebed werd verhoord. Philip, die nu geregeld zijne moeder bezocht, kwam op zekeren dag vroeger dan gewoonlijk, vader was nog niet thuis

van zijn werk, en dus vond hij haar alléén. Hoe stil, hoe bleek zat zij daar! Philip ontroerde onwillekeurig toen hij haar aanzag, en bezorgd vroeg hij: »Is u minder wèl, moeder? U ziet bleeker dan anders.« De toon der stem was zóó vriendelijk, en de blik waarmee hij haar aanzag, zóó deelnemend, dat de arme moeder haar hart dankbaar voelde kloppen en moed kreeg tot spreken. »Het kon wel eens voor de laatste maal zijn,» dacht zij, en toen, met een stil gebed in het hart, sprak zij: »Philip! je hebt goed gezien, ik gevoel me weinig wèl, en je weet zelf hoe men, in mijn toestand, op alles voorbereid moet wezen. God heeft alles in Zijne hand, en mogelijk zal ik weer wat opknappen en langer leven dan ik zelve denk. Als het niet om vader was, zou ik wel gaarne heengaan, maar . . . hij zal het zoo . . . eenzaam hebben, als ik er niet meer ben. Als ik . . . maar zeker was . . . dat je mijn gemis . . . aan . . . vader zou vergoeden, Philip! als . . . je maar . . . altijd hartelijk . . . voor je goeden vader wou zijn . . . Philip, mijn jongen! . . . het kan me zoo . . . benauwen . . . als ik aan hem denk.«

Vrouw Carter had met tusschenpoozen gesproken, de ademhaling was moeielijk en het was duidelijk dat zij aangedaan was.

»Houd u rustig, moeder!» zei Philip vriendelijk, »spreek maar bedaard.«

»Wil je mij beloven Philip! dat . . . je dikwijls . . . naar vader zal . . . komen zien? Zal je hem . . . lief . . . hebben? hij heeft . . . er zoo'n . . . behoefte aan.«

»Moeder! waarom zoo zwaarmoedig? We hopen u nog lang bij ons te houden, en . . . «

»Philip! laat mij.... mogen uitspreken. Wij.... hebben je.... in al deze jaren.... zoo weinig gezien, en als.... je bij ons waart, nu.... dan was je zoo.... stil.... soms zoo koel.... zoo afgetrokken. Ik heb dikwijls gedacht: »Philip geeft.... niet veel meer.... om zijn ouders.... en ik leed er.... onder.... en je vader.... ook, en Philip!.... wat nog erger zou zijn.... ik was bang.... dat je van God vervreemdde.... Zonder hem is het leven.... zoo arm, Philip! Hij maakt rijk, dat.... gevoel ik zóó in deze.... dagen. Zal je God.... zoeken.... mijn jongen!.... eer het te.... laat is?»

Zij greep zijne hand, en keek hem met hare trouwe oogen, waarin tranen blonken, angstig en liefdevol aan.

Philip was bewogen. Wederom kwam hem die achtermiddag in de gedachten, toen hij zich zoo nameloos ellendig had gevoeld, nadat hij zijn vader ontloopen was. Wederom kwam een zacht, teeder gevoel over hem, opnieuw sprak zijn geweten luide.... Hij was op het punt moeder om den hals te vallen, en schuld te belijden.... Dáár zag hij in zijne verbeelding de verwonderde blikken zijner vrienden, als hij hun van zijne ouders ging spreken, want schuld belijden zou met zich brengen een openhartig bekennen dat hij zich voor die eenvoudige ouders geschaamd had. Dáár verscheen vóór hem het beeld van Emma Marston, het meisje van aanzienlijken huize, dat hij meermalen ontmoet had, en dat hij lief had gekregen. Hij hoopte ook hare liefde te winnen, en haar éénmaal de zijne te kunnen noemen, maar zou zij zich niet van hem afkeeren, als hij haar van zijne burgerlijke afkomst

vertelde? Later — ja, *dan* zou hij het haar zeggen, maar dan zou — naar hij vertrouwde — hare genegenheid voor hem sterk genoeg zijn, om over dien hinderpaal heen te komen. In veel minder tijd dan wij noodig hadden het hier neer te schrijven, vlogen al deze gedachten hem door het hoofd. Het was een hevige strijd, dien hij in deze korte oogenblikken voerde. Wie zou de overwinning behalen? »Wat baat het een mensch, zoo hij de geheele wereld gewint, en lijdt schade zijner ziel?« De Heer, zijn Heiland sprak deze woorden. Philip's hart bonsde. Zou hij zich gewonnen geven? »Nog niet, nog niet,« fluisterde de Verzoeker. »Gij behoeft u immers zoo niet te haasten, het zal alles wel te recht komen; gij moet er toch eerst eene aanleiding toe hebben; het zou zoo dwaas staan er nu opeens mee aan te komen. . . .« Tot zwijgen gebracht was opnieuw het geweten, opnieuw was de Heiland afgewezen, opnieuw was de Geest tegengestaan!

»Moeder!« De toon was vriendelijk, maar heel rustig. »Moeder! u windt u noodeloos op, geloof me, en dat is niet goed, vooral niet in uw toestand. U moet niet overdrijven. Zeker, ik had wel eens meer kunnen komen, maar u moet niet vergeten dat ik heel veel te studeeren heb. Al heel gauw zit ik voor mijn laatste examen, en . . . moeder! in den laatsten tijd hebt u mij toch dikwijls gezien, nietwaar? Wij hopen u nog lang te bezitten, moeder! maar . . . als het anders was, wel, dan behoeft u niet bang te zijn, dat ik vader zal vergeten.«

Toen bukte hij zich, en kuste haar . . .

En moeder? Ach! een teleurgestelde, pijnlijke trek

kwam op het bleek gelaat, zij leunde achter in haren stoel, en in haar hart klonk het: »Nog niet.«

Mijn lijdend hart blijv' hopen,
Blijv' hopen onversaagd.

En na eenige oogenblikken gleed er een glimlach over hare trekken, en had zij zich getroost met de overwinningswoorden uit den 62en Psalm.

Doch gij, mijn ziel, het ga zoo 't wil.

Stel u gerust, zwijg Gode stil,

Ik wacht op Hem; Zijn hulp zal blijken.«

Kort daarop kwam Peter binnen, die blijde was zijn zoon bij moeder te vinden, maar zij vertelde later niets van hun onderhoud.

Moeder leefde na dit laatste gesprek nog eenige weken, en toen kwam het einde nog onverwacht. Philip was den vorigen avond nog bij haar geweest, en had haar — hoewel zwak — toch redelijk wél aangetroffen. 's Morgens echter kreeg zij het benauwd, en eer Philip in allerijl kon ontboden worden, was de liefhebbende echtgenoot, de trouwe biddende moeder tot haren Heer gegaan. Haar geheele leven, waarin veel strijd, vele teleurstellingen, veel zorgen ten opzichte van haar dierbaar kind, haar deel waren geweest; dat geheele leven was eene oefenschool voor de heerlijkheid geweest. Voor haar waren de beproevingen geen hinderpalen, geen struikelblokken op den levensweg geweest, maar treden naar Boven, die haar steeds inniger aan haren Heiland verbonden. En nu lag zij dáár zoo vredig, en niemand die haar gelaat, waarop een glimlach rustte, gadesloeg, kon er aan twifelen of met deze doode »alles wél« was.

Allerminst haar Peter, die stom van smart bij haar leger nederzat, en toch, toen zijn gansche huwelijksleven aan zijn geest voorbijging, kon hij — niettegenstaande zijne groote droefheid — God danken dat Hij hem in zijne Jane zoo'n schat geschonken had. Wat was zij veel voor hem geweest, en hoe had hare liefde zijn hart steeds verkwikt en verwarmd! Ach! hoe eenzaam zou voortaan zijne woning zonder haar zijn! Ja, als zijn Philip dezelfde was gebleven; als hij hopen mocht, dat zijn zoon zich meer aan hem hechten zou . . . dan, ja dan zou zijn levensavond nog gelukkig kunnen zijn, maar op dit punt was hij niet gerust, al moest hij bekennen dat Philip in de laatste maanden veel hartelijker was geweest, en bezorgd voor zijne moeder . . . »Zou hij erg geschrikt zijn bij het vernemen dat zij was heengegaan?« Dergelijke overleggingen hielden hem bezig, toen zijn zoon ontroerd de zoo stille woning binnentrad. Ja bewogen was Philip; wij zouden hem onrecht doen als wij meenden dat hij ongevoelig was: en toen hij de droefheid van vader zag, juist in zijne stilheid zóó welsprekend, kwam er een groot medelijden in zijn hart op.

»Dat had ik gisterenavond niet gedacht, vader!« zei hij met tranen in de oogen, toen hij den armen, beroofden man de hand drukte. »Moeder was toen nog vrij wèl en levendig,« en toch . . . hoe vreemd het moge klinken . . . toen hij op de trekken staarde van haar, van wie hij niets dan liefde, onuitsprekelijk veel liefde, ondervonden had, was hij niet verbroken van hart, en kwam er geen zelfverwilt in hem op, dat hij dat liefdevolle, trouwe hart door zijne koelheid

zoo zeer gegriefd had. Hoe dat mogelijk was? Ach, Philip's geschiedenis toont de waarheid van de uitspraak der Schrift: »God laat Zich niet bespotten.« Wij *kunnen* Gods Geest wederstaan zoodat Hij van ons vliedt, en als wij Zijne stem hooren, en ons niet tot bekeering laten brengen, vermindert de teerheid van het geweten, en dooden wij in ons de edele aandoeningen, die God in ons hart wil werken. Niets gevaarlijker dan dat: »Als ik gelegener tijd zal hebben bekomen, zal ik . . .« Zeker, de Heer is lankmoedig, en groot van goedertierenheid, en Hij zegt: »Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop,« maar Hij zegt niet: »Ik *blijf* kloppen,« en als wij heden Zijne stem hooren, en de deur niet open doen, waarborgt ons niemand dat wij morgen of te eeniger tijd dat kloppen weder zullen vernemen. Daarom heet het: »*Heden*, indien gij Gods stem hoort, verhard uw hart niet, maar laat u leiden.« Hoe menigmaal had Philip die stem gehoord in het schuldgevoel en zelfverwijt dat over hem kwam, maar steeds had hij die stem tot zwijgen gebracht, en zoo kon hij dan nu bij het lijk zijner moeder staan, ja, bewogen en bedroefd, maar zonder eenig besef van schuld tegenover God; zonder droefheid dat hij door zijne koelheid dat trouwe moederhart gewond, en wellicht haar leven verkort had.

Ook zijn hartelijkheid tegenover zijn' vader kwam minder voort uit het gevoel, dat hij veel had goed te maken, dan wel uit medelijden met den armen man, die zoo eenzaam achterbleef. Hoe zou die vader verkwikt zijn geworden door een enkel woord van ootmoedige schuldbelijdenis, van kinderlijke liefde! Toch was Peter reeds dankbaar voor de hartelijkheid,

die Philip hem bewees, en in deze moeilijke dagen bijstond. Ach! hij hoopte zoo vurig het goede, en toen — na de begrafenis — Philip bijna dagelijks naar den ouden man kwam zien, begon werkelijk de hoop in het hart van den vader te herleven, dat zijn zoon zich meer aan hem ging hechten en hij nog gelukkige dagen tegemoet mocht zien.

Opeens hielden die bezoeken op, schijnbaar zonder eenige aanleiding en Peter verdiepte zich in gissingen, van dag tot dag naar zijn zoon uitziende. *Gezond* was hij; hij had een briefje geschreven dat hij verhinderd was te komen, maar dat hij hoopte zijn vader na niet al te langen tijd weer te kunnen bezoeken, dat was alles.

Dag aan dag zat de arme Peter in zijne — nu zoo eenzaam geworden — woning neder, en toen weken verliepen, zonder dat hij iets van zijn zoon merkte, kwam hem de raad te binnen, dien zijne Jane hem eens gegeven had.

»Man!« had zij gezegd, en o! hoe goed herinnerde hij zich dien achtermiddag, toen zij te zamen in het achterkamertje zaten, bedroefd en bezwaard van hart omdat hun éénig geliefd kind zich vreemd van hen hield. . . . »Man! als het God behaagt mij vóór u weg te nemen, blijf dan niet hier, ten minste als Philip zoo koel blijft. Je zoudt het niet kunnen verdragen zóó in zijne buurt te zijn, en hem niet te zien. Als hij tot inkeer komt — als hij zijne schuld leert inzien — dan, wees er zeker van — zal hij u wel weten uit te vinden. Je kunt je adres achterlaten of aan de post sturen, maar *blijven*, beste man! doe het niet.«

Hij was er toen niet op ingegaan, de arme man, omdat hij het denkbeeld niet kon verdragen zijne Jane te moeten missen, maar nu kwamen hare woorden met kracht in hem op.

»Ja,« dacht hij: »Jane had gelijk; ik moet weggaan, ik zou Philip mogelijk maar in den weg loopen. Hard is het, dat moet ik zeggen, maar het is beter, ja, het is beter dan hier te blijven tobben. Ik heb nog een beetje geld opgespaard, met werk zoeken behoef ik me niet te haasten, de Heer zal mij leiden.«

Toen hij eenmaal tot dit besluit gekomen was, kwam zijn gemoed tot kalmte en rust. De geduldige, liefhebbende vader koesterde geen enkel bitter gevoel jegens zijn afgedwaalden zoon; neen, slechts weemoed en medelijden vervulden zijn hart, toen hij — door een nameloos verlangen gedrongen — zich, vóór zijn vertrek nog eens naar het ziekenhuis begaf, waar Philip zich dagelijks ophield. Hij wilde — zoo mogelijk — zijn zoon nog éénmaal zien, zonder door hem opgemerkt te worden. Lang stond hij daar en vreesde reeds onverrichter zake terug te moeten keeren, toen hij opeens Philip het gebouw zag verlaten met eene mooie jonge dame aan den arm. Hoe snel trok de vader zich terug en hoe klopte hem het hart! »Dat was dus de reden waarom Philip zijne bezoeken gestaakt had. Neen, die mooie — rijk gekleede — jonge dame, paste niet in de eenvoudige metselaarswoning! Het was nu voorgoed uit.« Zoo waren de droevige overpeinzingen van den ouden man, en nu besloot hij maar zoo spoedig mogelijk te vertrekken. Hij verkocht zijn meubeltjes; ach! met weemoedig genot herinnerde hij zich, hoe trotsch zijne Jane er op

geweest was; hoe zij langzamerhand het een en ander bijgekocht hadden en hoe netjes Jane op alles geweest was. Wat waren ze toch gelukkig geweest in de eerste jaren van hun huwelijk en hoe blijde in het bezit van hun kleinen Philip . . . en toen die droevige tijd, toen hun kind zich van hen vervreemde, en door zijne koelheid hun het hart brak!

Aan zijne bureu zeide hij, dat het hem te eenzaam werd hier langer te blijven, en dat hij — voor een tijdje althans — zich elders ging vestigen. Een koffer met kleedingstukken, en eenige kleinigheden — dierbare herinneringen aan zijn overleden vrouw — dat was alles wat hij medenam.

Waar hij zich zou vestigen, wist hij nog niet. Hij had geen bepaald doel, en wilde zich in alles door den Heer laten leiden. Hoewel hij nog genoeg geld had om zich niet met werk zoeken te haasten, was hij toch nog krachtig genoeg voor den arbeid, en had ook te veel ijver om lang werkeloos te zijn. Zoo gebeurde het dat hij nu hier, dan daar eenigen tijd vertoefde, naarmate hij wat te doen vond, totdat hem vast werk aan de wegen werd aangeboden, en zóó geschiedde het, dat hij op zekeren Septemberavond in het kleine dorp verscheen, dat wij in het begin van ons verhaal beschreven. Tien jaren lang had hij daar nu al vertoefd, stil, rustig en tevreden, steeds arbeidzaam en in herinneringen aan het verleden verdiept.

VERDWAALD.

Wij kennen nu de geschiedenis van den ouden Peter, en gaan hem weer opzoeken, zooals hij daar op zekeren Augustus-morgen — zooals gewoonlijk — aan het werk was. Wij hebben hem aan het begin van ons verhaal gadeslagen en zijne alleenpraak afgeluisterd.

Het was warm, en de oude man had den verweerden hoed achterover op het hoofd gezet, en wischte zich nu en dan het zweet van het aangezicht.

»Moesje! mag ik eens even heel hard den heuvel afloopen?« hoorde hij opeens in zijne nabijheid zeggen, en toen hij den kant opkeek, vanwaar de stem tot hem doordrong, zag hij een kleinen jongen van omstreeks zes jaar naar hem toesnellen, en verwonderd bij hem stilstaan. Peter keek hem vriendelijk aan en knikte tegen het kind, dat hem met groote oogen aanstaarde, maar spoedig zijne verlegenheid overwinnende, vroeg hij:

»Wat doe je toch met al die steenen, oude man?«

»Ik maak ze pasklaar, jongeheer! Zie je, ze moeten allemaal zoo wat even groot zijn, anders passen ze niet tegen elkaar.«

»Word je nooit moe?«

»Jawel jongeheer!« antwoordde Peter glimlachend, »maar ik mag ook wel eens rusten, en mijn huisje is dicht bij — kijk dáár tusschen die boomen,« en de oude man wees in de richting van zijn woning.

»Wie woont er nog meer in je huisje?«

»Niemand; ik ben maar alleen.«

»Niet prettig; vind *jij* het prettig? Ik woon met vader en moeder en Emmy, en tante Nel komt ook dikwijls, en nu zijn we in Kingmill, weet je... maar niet voor lang. We krijgen een buitenpartijtje, als het mooi weer is... o! daar is moesje! dag oude man!« en het knaapje liep heen om zich bij twee dames te voegen, die juist in het gezicht kwamen, en toen zij langs ouden Peter gingen, hoorde hij den kleinen jongen nog zeggen: »Moesje! de oude man woont heelemaal alleen in een huisje; zou hij dat prettig vinden? *ik* zou niet graag alléén zijn.«

De oude Peter keek hen na, en toen zuchtte hij. »Een lieve jongen,« zei hij in zichzelf. »Juist zooals Philip was, toen hij zoo klein was. *Die* kon ook zoo veel vragen doen. Wat vroeg hij ook weêr? Of ik het prettig vond alléén te zijn?« Eene weemoedige uitdrukking kwam op zijn verweerd gelaat. Prettig... vreemde vraag! Neen — *prettig* vond hij het niet. Arme Peter!

.....

Eenige dagen later vinden wij tegen den avond ouden Peter aan den ingang van zijn huisje. Het was een warme dag geweest en met blijkbaar genot ademde onze vriend de koeler geworden avondlucht in. Hij had zijn hoed van het hoofd geworpen, en terwijl hij met de eene hand zich het zweet van het voorhoofd wischte, haalde hij voorzichtig eene courant voor den dag. Ja, oude Peter was de courant blijven lezen, en dit was ook het éénige, waarmede hij aan de buitenwereld verbonden bleef.

Met blijkbaar welgevallen vouwde hij het

blad open, zette zijn bril op, en las, half overluide:

»Het doet ons genoegen te kunnen vermelden, dat onze hooggeachte stadgenoot, Professor Dr. Philip Carter, mede heeft aangezeten aan den maaltijd, die den Hertog van Connaught is aangeboden.»

»Ja, ja! hij is wel in de hoogte gegaan, mijn Philip. Hij heet nu professor in de pa... theologie. Maar ach, mijn jongen! je hebt toch een grooten misslag begaan, en God geve dat je er nooit vrede mee gehad hebt, dat je je ouden vader niet hebt willen kennen. Rijk en in aanzien bij de wereld, maar..., arm in God! Philip, Philip! ik kan me zoo bezwaard gevoelen, als ik aan je denk.»

De oude man veegde de vochtig geworden brilleglazen af, en tuurde naar buiten.

»Wel, wel! wat is het opeens een dikke mist geworden! Het lijkt wel één groot laken! Ik ben bang dat wij morgen van ongelukken zullen hooren; er zijn tegenwoordig veel wandelaars in het dal. Kom, ik zal mijn lantaarn maar uithangen; mogelijk kan het licht den een of anderen verdwaalde nog op den weg helpen.»

Zoo sprekende keerde Peter zich om, en zijn huisje binnengaande, haalde hij zijn oude, hoornen lantaarn voor den dag, en hing die, nadat hij hem aangestoken had, op. Nauwelijks was hij hiermede gereed, of een zwak geluid, heel uit de verte, trof zijn oor. Hij schrikte op, en luisterde — met de hand achter het oor — van welken kant het geroep kwam. Daar was het weer, ditmaal duidelijker dan te voren.

»Het is het een of ander verdwaalde schepsel!» riep hij ontsteld uit, »hetzij dan mensch of dier. Zeker

beneden in het dal, en in den omtrek van drie mijlen geen levende ziel om hulp te verleenen! Ik moet er heen om te helpen, anders is er gevaar van om te komen, of in het moeras te zinken, en dan . . . ja dan moge de Heer het genadig zijn.« Haastig de lantaarn van den spijker nemend, en met een sterken stok in de andere hand gewapend, stortte hij zich in de zee van mist, die hem van alle kanten omgaf. Onverschrokken ging hij voorwaarts. Was hij niet een moerasbewoner, en had hij niet dikwijls — bij andere gelegenheden — getracht het een of andere schaaft lam te redden, dat door zijn meewarig geblaas een beroep op zijn medelijden had gedaan?

Ja, dat had hij; maar nooit was hij in zulk een mist geweest! De witte golven, die hem omsloten, belemmerden zijne ademhaling op ontzettende wijze en verbijsterden hem. Hij wist, dat hij den weg door het dal blindelings kon vinden, maar deze ondoordringbare mist verwarde zijne zinnen, en het was slechts de taaie volharding zijner natuur en het aanhoudend geroep om hulp uit de verte, dat hem verder dreef. Hoe lang hij liep, wist hij niet, maar eindelijk hoorde hij het geroep dicht bij zich, gepaard met een zacht snikken als van iemand, die in grooten nood is.

»Waar zijt ge?« schreeuwde Peter, tevergeefs trachtende met zijne oogen door den mist heen te dringen, en de gedaante van den verdwaalde te ontdekken.

»Hier, hier!« klonk het. Het was eene kinderstem.
»Kom toch gauw. Ik ben zoo bang.«

»Ja, ja, ik kom. Ik geloof waarlijk, dat het de stem van dien kleinen jongen is,« mompelde hij bij zichzelf. »Houd je maar heel stil, ik kom!« En al tastend

kwam de oude man nader. Zijn lantaarn verspreidde maar weinig licht, maar eindelijk ontdekte hij een kleine gedaante, tegen een steenhoop geleund, snikkend van angst, en roepend: »Moesje, moesje! o breng me toch naar moesje! ik ben zoo bang!«

»Wees maar niet bang meer, mijn jongen!« riep Peter het verschrikte kind toe, en bukte zich om iets van het gezichtje te onderscheiden. »Je bent, geloof ik, de kleine jongen, die een paar dagen geleden voorbij me gekomen is, en naar mijn steenen gekeken hebt, is het niet?«

»Ja, ja, en ben *jij* de lieve oude man?« vroeg de kleine; er klonk hoop in zijn bedeesd stemmetje. »O! wil je mij *asje*-blijft naar mijn moesje brengen? Ze zal zoo ongerust zijn.«

»Zeker, zeker, mijn jongen, maar vertel me eens, waar je vandaan komt, en hoe je hier zoo alléén bent.»

»Ik ben weggeloopt — voor de grap, weet je. Ik loop heel dikwijls weg, en dan zoeken ze me, en we hadden een buitenpartijtje, en toen ging ik maar heel eventjes een eindje weg, en . . . toen . . . was het opeens zoo wit — heelemaal wit, en . . . ik kon niets meer zien, en . . . ik weet den weg niet meer. O! breng me toch terug, *asje*-blijft.«

»Hoe heet je?« vroeg de oude man, terwijl hij naast den knaap ging zitten.

»Peter Cyril Carter, en mijn vader is Professor; vader is heel knap: o zoo knap! hij maakt de zieke menschen beter, en Zaterdag . . .« toen barstte het kind in snikken uit.

Er kwam geen antwoord. Geen uitroep van schrik, geene ontboezeming ontsnapte den ouden man. Roer-

loos zat hij neder. Had hij goed gehoord, of waren zijne zinnen verward door den mist? Wat zei het kind? Hoe heette hij? *Peter Cyril Carter*. Maar dat was *zijn eigen naam*. Droomde hij nu, of zat daár, tegen hem aangeleund, *zijn eigen kleinkind*; het kind van zijn Philip?

Het bonsde en hamerde in zijn hoofd, en hij kon geen geluid voortbrengen; het was alsof zijne tong aan zijn verhemelte kleefde.

»Praat toch eens tegen me, oude man!« klonk een smeekend stemmetje.

Peter trachtte zich te herstellen. »Is je vader niet hier?«

Hoe heesch klonk zijne stem! hij dacht dat het van den mist kwam.

»O neen! vader heeft het veel te druk. Hij heeft met den Hertog aan tafel gezeten, en het heeft in de courant gestaan. Heb je wel eens van vader gehoord? Zaterdag komt hij hier... maar o! breng me toch weg, naar moesje,« en het kind drukte zich vaster tegen den ouden man aan.

»Luister eens, Peter!« De stem was nu kalmer. Een gebed tot God om kracht en om de genade dit kind van den dood te mogen redden, klom uit de ziel van den ouden man naar Boven. »Je moet nu maar denken, dat ik je grootvader ben. Sla je armen om mijn hals, dan zal ik je naar mijn huisje dragen, en als de mist opgetrokken is, dan gaan we dadelijk naar moesje.«

Het kind lachte door zijn tranen heen.

»Dat is net een spelletje,« zei hij, toen hij zijne armen om den hals van den ouden man sloeg, en deze hem op zijn schouder zette, terwijl hij met de

andere hand de lantaarn vasthield. »Je bent nu precies die lieve man in mijn prenteboek, die het lammetje op zijn schouder draagt. Je weet wel, de goede Herder, maar het is niet heelemaal eender, want ik ben een jongen; ik ben geen schaap.«

Peter strompelde voorwaarts, en wie zal zeggen welke gewaarwordingen zijne ziel bestormden, toen hij, met zijn kostbaren last in de armen, zijnen weg door den ondoordringbaren mist trachtte te vinden. Hij was echter nog niet veel verder gekomen, of hij zag — tot zijne onuitsprekelijke ontsteltenis — dat het licht in de lantaarn steeds flauwer werd, en eindelijk geheel uitging.

Het onheilspellend geluid van het water, dat zijn oor trof, en dat hem nu eens van dezen, dan van genen kant scheen te komen, deed het hart van den armen man bijna verstijven van schrik. Hij begreep dat hij van den rechten weg was afgedwaald, en hij durfde geen stap meer in diezelfde richting te doen. Onuitgesproken verzuchtingen als van iemand in doodsangst, stegen op naar den Hemel. »Lieve Vader! red dit jonge, dierbare leven, schenk mij de genade dit kind aan zijne ouders terug te kunnen geven, en o! laat mij mijn' zoon nog éénmaal mogen zien voor ik sterf.« Als men in de ziel van den ouden man had kunnen lezen, dan zou men er dit gebed in hebben gevonden, maar hij sprak niet, om den angst van den kleinen jongen niet op te wekken.

»Peter!“ zei hij zoo oppgeruimd mogelijk, »ik durf niet verder te gaan, omdat het zoo donker is. Wij zullen hier blijven zitten, totdat het dag wordt, en je moet maar goed tegen mij aanleunen, dan val je

mogelijk wel in slaap. Je weet wel, lieve jongen! dat de goede Herder *hier* ook is, en over de menschen en de kinderen de wacht houdt, nietwaar?"

»Ja, en Hij kan ook door den mist heen kijken, hé?" vroeg het knaapje op slaperigen toon, want de moeheid kreeg de overhand, en het duurde niet lang of hij was — tegen den ouden man aangeleund — in een rustigen slaap gevallen. En zoo zaten dáár — in dien killen nacht — grootvader en kleinkind te zamen, tegen een steenhoop aangeleund, en de oude man waakte en bad . . . .

Het kind kreeg het echter koud in zijne dunne zomerkleeding, en toen de oude Peter dit bemerkte, trok hij zijn blauwen werkkieel uit, en bedekte daarmee het knaapje. Even deed de jongen zijne oogen open, glimlachte, en zei, half slaperig:

»De goede Herder droeg een lammetje, hé?" en toen gleden de oogjes weer toe. Langzamerhand kreeg de vermoeidheid ook de overhand op den ouden man. Er kwam eene soort van verdooving over hem, en zoo zaten dáár die twee, dicht bij elkander den ganschen, langen nacht . . . .

En in dien tusschentijd knielde eene moeder, in doodsangst over het lot van haar kind, neder, en smeekte God om redding, terwijl een telegram naar Professor Carter werd afgezonden, dat deze woorden bevatte:

»Peter verdwaald in den mist: kom dadelijk over.«

»TE LAAT.«

De zon ging prachtig over het landschap op. De geheele nevel was opgetrokken en er zweefden nog slechts enkele losse draden van mist over het dal. — Sedert den vroegen morgen was er van wege Professor Carter een tocht ondernomen, om naar het vermiste kind te zoeken. In alle richtingen had men zich verspreid, en de beangste ouders wachtten met spanning den uitslag van het onderzoek af.

Plotseling — nadat men reeds uren vruchteloos gezocht had — ging er een kreet op. Er was dus een spoor gevonden, maar *wat?* De arme vader durfde bijna geen voetstap nader komen, want hij was met namelooze vrees vervuld, dat slechts het lijkje van het kind gevonden zou zijn. Het water en het moeras toch gaven wel aanleiding tot die vrees, maar toen er nogmaals een uitroep, en ditmaal een kreet van vreugde gehoord werd, was het alsof hem een last van het hart werd gewenteld. Hij spoedde zich met zijne vrouw en eenige andere leden van het gezelschap voorwaarts, en spoedig werden zij — op geen el afstands van het water — hun kind gewaar, rustig slapend, en tegen een steenhoop aangeleund. Het geluid van stemmen in zijne nabijheid deed den knaap opschrikken, en men kan zich de verrukking voorstellen, waarmede ouders en kind elkander in de armen snelden. Sprakeloos van aandoening klemden zij hun verloren gewaanden lieveling aan het hart,

maar onmiddellijk daarop dacht de kleine Peter aan zijn redder, en zijn vader bij de hand grijpend, trok hij hem mede naar de plek, waar de oude man nog roerloos nederlag.

»Vadertje! kom eens gauw bij den lieven ouden man, die mij naar zijn huisje wilde dragen. O! hij is zoo'n goede man, en hij heeft zijn eigen kiel uitgedaan, om er mij mee toe te dekken. Kom gauw vadertje! hij slaapt zoo vast.«

Professor en Mevrouw Carter haastten zich om hun kind te volgen. Daar lag de oude man, en het geoefend oog van den geneeskundige zag al spoedig, dat hier van geen gewonen slaap sprake was. Hij knielde bij den bewusteloozen man neder, en trachtte — met de middelen, die hem ten dienste stonden — de levensgeesten weder opte wekken. Herkende hij in die gestalte, die daar zoo roerloos nederlag, zijn ouden vader niet?

Neen, en laat ons dit niet te zeer verwonderen. Het was ruim elf jaren geleden, sedert hij zijn vader voor 't laatst gezien had, en de tijd had eene groote verandering bij den ouden man teweeggebracht. Zorg en verdriet hadden diepe rimpels gegroefd in dat eens zoo effen voorhoofd; haar en baard waren sneeuw wit geworden, en zijn gelaat had die verweerde tint gekregen, eigen aan menschen, die hun leven in de buitenlucht doorbrengen. Na eenige oogenblikken sloeg de oude man de oogen op, en de knielende gestalte naast hem ziende, gleed er een glimlach over zijne lippen. »Philip! — eindelijk! Jane had gelijk, dat hij zou komen. Zal je je — niet meer over je — vader schamen, mijn jongen?« De woorden kwamen fluis-

terend, en werden op droomerigen toon geuit, als bij iemand die uit een slaap ontwaakt.

»Hij ijlt, de arme man!« zei Mevrouw Carter op medelijdenden toon. »Hoor je wel, hij denkt dat je zijn zoon bent.«

Maar Professor Carter, die bij het vernemen van de stem zijns vaders zonderling ontroerd werd, keerde thans het gelaat van den ouden man naar het licht, en liet een zachten kreet hooren.

»Nee Emma, neen! hij ijlt niet!« zei hij, en zijn gelaat, door smart en schaamte vertrokken, naar zijne vrouw keerend, riep hij uit:

»De man, die het leven van ons kind, met gevaar van zijn eigen leven, redde, en dien ik schandelijk verloochend en vergeten heb, is mijn vader!«

»Vader, vergeef!» Meer kon hij niet uitbrengen, maar de oude man glimlachte, en in dien glimlach lag volle, blijde vergeving opgesloten. *Spreken* deed hij niet, en spoedig verviel hij weer in een bewusteloozen toestand.

»Peter, mijn jongen! spreek jij tot je grootvader. Zeg hem, dat wij hem zullen liefhebben, en voor hem zullen zorgen!» zeide de ontroerde, thans geheel verbroken man, en de kleine jongen riep lieve, zachte woordjes in het oor van den ouden man.

»Is hij wezenlijk mijn grootvader, vadertje? Hij zei, dat ik maar denken moest dat hij het was, en toen dacht ik, dat het een grapje was. Maar hij wil niet wakker worden, vadertje!« en de kleine Peter keek zijn vader met betraande oogen aan.

De omstanders hadden zich, diep ontroerd, ver-

wijderd. Zij gevoelden, dat hier eene ontmoeting plaats had, te heilig voor nieuwsgierige blikken.

Teeder en behoedzaam werd thans de oude man met behulp van eenige dalbewoners naar zijn huisje gedragen, en op zijn bed gelegd. Alles wat de kunst vermocht, werd beproefd om hem weer tot het leven terug te roepen, en toen de zoon daar aan de sponde van zijn, hem thans zoo dierbaar geworden, vader nederzat, klom er een gebed uit zijne ziel op, een gebed om genade en vergeving voor zijne groote schuld.

Ja, de verbrijzeling was gekomen, en toch, te midden zijner groote smart en wroeging, drong er een straal van hoop in zijn hart door.

»Had God geen gedachten des vredes met hem, door hem zijn vader te doen wedervinden, en diens glimlach van vergeving te doen opvangen?«

»O God! laat hem mogen leven; laat ik nog iets mogen kunnen vergoeden voor mijne schandelijke liefdeloosheid!« was de kreet zijner ziel, maar de telkens zwakker wordende pols van den ouden man deed hem weldra zien dat de levensdraad was afgesponnen. De overspanning van den laatsten nacht, en de onvoldoende bedekking in den killen mist, waren te veel geweest voor den ouden Peter. »Te laat« was het om *iets* goed te kunnen maken van wat hij zijn vader door zijne harteloosheid en veronachtzaming had aangedaan. En zoo zat Philip dáár, stom van smart, ter neder, met de hand van zijn ouden vader in de zijne geklemd. Nu en dan opende de stervende de oogen, en sloeg een liefdevollen blik op zijn zoon, een blik, die van volle vergeving getuigde, en

éénmaal wenkte hij, dat men den kleinen Peter bij hem zou brengen. Professor Carter beurde zijn kind op, en snikkend drukte het kleine jongetje een kus op het gelaat van den ouden man. Zóó ging de oude Peter heen, glimlachend als van blijde hoop, om zijne Jane weer te vinden en den Heiland te danken, dat Hij het verdoolde schaap »terecht« had gebracht.

En Philip? Hij was en bleef een gebroken man. Zijne levensvreugde was verdwenen, wat ook zijne liefhebbende echtgenooten en zijn kind deden om hem te troosten.

Aan zijne vrouw had hij volledig zijne schuld beleeden.

»Ik vreesde je liefde te zullen verliezen,« zei hij treurig, »als ik je bekende, dat ik van geringe afkomst was. Ik stelde het steeds uit, en wilde het je zeggen na ons huwelijk, maar toen ik hoorde dat vader verhuisd was, heb ik — schandelijk genoeg — geen navraag meer naar hem gedaan... O Emma! hoe is het mogelijk dat God mij niet ganschelijk verworpen heeft, want ik zou geneigd zijn uit te roepen: «Mijne zonde is te groot, dan dat zij vergeven zou kunnen worden.» »Maar,« — en hier verhelderde een glimlach zijn treurig gelaat — »ik zie het kruis! Wat zou ik doen als ik het kruis niet had, waaraan voor den grootsten zondaar verzoening is geschied! O dierbare ouders! hoe dank ik u, hoe dank ik u, dat gij mij in mijne jeugd op den Heiland hebt gewezen, zoodat Zijne heerlijke, ontfermende gestalte nooit geheel voor mij is uitgewischt geworden!«

Ja, bij het kruis vond de berouwhebbende zondaar

rust, maar zijne levensvreugde was geknakt. God *vergeeft* volkomenlijk, maar de *gevolgen* onzer zonden kan Hij ons niet besparen en niet van ons wegnemen; en dat is *goed*. Ze strekken tot onze blijvende *verootmoediging*, en dringen ons tot waakzaamheid en gebed. Dat ondervond ook Philip Carter. Het bewustzijn van wat hij had *kunnen* zijn, en wat hij geweest was voor die liefhebbende ouders, wier levensvreugde hij door zijne koelheid vergald had, was soms *overweldigend*, en de aanblik van zijn geliefd kind, dat door de trouw en zelfverloochening van zijn ouden vader van een gewissen dood gered was, vermeerderde zijne smart. Het liefst zou hij zich uit het openbare leven hebben teruggetrokken, en met de zijnen in *afzondering* zijn gaan leven, maar hij begreep, dat dit niet tot *verheerlijking* Gods zou strekken. Daarom bleef hij zijne gaven en krachten tot nut zijner medemenschen besteden, maar voor den gezelligen omgang was hij verloren. Zij, die niets van zijn verleden wisten, schreven die verandering aan zijne *godsdienstige* denkbeelden toe. »Jammer van den man!« zeiden ze; »de godsdienst heeft hem zwaarmoedig gemaakt«; maar aan zijne bijzondere vrienden bekende Professor Carter de zonde zijner jeugd, en ze achtten hem niet minder om die belijdenis. Hij vergat ook nooit er bij te voegen: »Meent nooit, dat het de godsdienst is; die mij somber stemt, want wanneer ik niet wist, dat ik een Heiland had, Die voor al mijne schuld *volkomen* verzoening heeft aangebracht, zou ik al lang tot wanhoop zijn vervallen.«

Op betrekkelijk jeugdigen leeftijd stierf Philip Carter, en zijn einde was in vollen vrede. »Alle tranen zullen

Daarboven worden afgewischt!« zei hij, toen hij op zijn sterfbed lag. »God is onuitsprekelijk goed voor mij geweest. Wat zou er zonder Zijne opzoekende liefde van mij geworden zijn?« »*Totdat hij het vindt,*« hoorde zijne vrouw hem fluisteren, en toen was hij heengegaan.
